

Romano hangos

15. ročník

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

ROČNÍK 16 • ČÍSLO 14 • VYŠLO 30. ZÁŘÍ 2014

zprávy

PRAHA – Michael Kocáb, Martin Bursík, bývalí ministři české vlády a Jan Urban, novinář, jsou autory petice nazvané Jsme Česká republika. Nechceme být „ani ryba, ani rak“. Touto petici se podepsali signatáři distancující od postojů prezidenta a premiéra k ruské agresi. Jejich postoj je považován za servilní vůči Rusku a Putinovi osobně a jako takový je považován i za ohrožení bezpečnosti politiky českého státu. Mezi prvními 77 signatáři je i náš redaktor Karel Holomek. Petici již podepsalo více než 1.600 vážných občanů s vysokou morální a nezpochybnitelnou autoritou.

BRUSEL – Evropská komise se ve čtvrtek 25. září obrátila na ČR s žádostí o informace týkající se údajné diskriminace romských dětí v českém vzdělávacím systému. Je to první krok v řízení, které může skončit až u Soudního dvora EU. Praha má nyní dva měsíce na odpověď. Pak bude rozhodnuto o dalším postupu. Tento krok ze strany EU je vyvolán tím, že česká vláda nedokázala přijmout efektivní opatření, aby tomuto dlouhotrvajícímu stavu dokázala čelit. (kh)

z obsahu

Téma čísla:

Romaňi čhib

strana 3 a 5

Romská politická scéna

strana 1 a 5

Romové XXI. století

strana 1 a 7

Tanec je můj život...

rozhovor s Emilem Polhošem

strana 6

Alica Heráková: Romská politická scéna a komunální volby. Kdo uspěje?

Alica Heráková

foto: Salik Sláma

Před rokem jsme volili do českého parlamentu, letos v květnu do toho Evropského a před námi jsou v rámci supervolebního roku 2014 volby do obecních zastupitelstev a Senátu. Kromě vítězství levice a úspěchu Andreje Babiše ukazují současné výsledky ještě na jednu skutečnost – romská politická scéna se formuje a přeskupuje, úspěch se jí zatím ale vydobýt nepodařilo. Proč to tak je? Jak tato politická scéna před komunálními volbami vypadá? A Proč Romové nechodí k volbám?

Romové Romům

Parlamentní volby loni potvrdily názory, že na celostátní úrovni nemá romské seskupení šanci. Parlamentní volby loni potvrdily názory politologů i některých romských osobností, že na celostátní úrovni nemá romské seskupení šanci. Ani Strana rovných příležitostí (SRP) ani Romská demokratická strana (RDS) neuspěly, a to jak v parlamentních volbách, tak ve volbách do Evropského parlamentu.

„Menšinová strana se nemůže stát nikdy reprezentantem většiny,“ říká výstižně politolog Maxmilián Strmiska. Zklamáním však byl také neúspěch spojení strany většinové s romskou (Zelení a SRP) anebo s romskými jednotlivci (např. David Beňák za ČSSD na Praze 14). Ani devětadvacetiletý David Tišer nasazený jako trojka Strany zelených v Plzeňském kraji neuspěl, a to ani přes povedenou a marketingově dobře zvládnutou kampaň, ve které ho otevřeně na sociálních sítích podporovaly celé romské rodiny. Na získání mandátu to zkrátka nestačilo.

Komunál a jeho specifika

Je známo, že voliči se v komunálních volbách chovají specificky. Kandidáti jsou jim blíží, mnohdy je znají a osobně se jich dotýkají problémy, které pro ně mohou řešit.

Voliči ve volbách do obecních zastupitelstev proto často volí spíše než podle politických stran a sym-

patii k jejich lídrům podle vlastních zkušeností s daným kandidátem nebo tím, jak se v regionu chová strana, kterou zastupuje. Z tohoto pohledu by měly být komunální volby baštou lokálních seskupení, která nabízejí řešení místních problémů – pro Romy jako pro všechny ostatní občany. Přestože po vzoru Babišova Ano, bude líp se skutečně regiony hemžící novými hnutími a stranami, v oblasti romské politické scény tomu tak není.

Drobení sil v regionech Romským stranám chybí kandidátky v lokalitách, jako jsou Duchcov, Krupka nebo Přerov.

Dvě romské politické strany, tedy SRP a RDS, které se pro parlamentní a evropské volby zmobilizovaly, jakoby před komunálními volbami ztratily dech. Předseda Strany rovných příležitostí Miroslav Kováč sice kandiduje v Postoloprtech, bývalý předseda stejné strany je pak na listině Řešeni pro Prahu. Stranám však chybí kandidátky v lokalitách, jako jsou Duchcov, Krupka nebo Přerov, kde by lokální lídři s politickým mandátem mohli dostat příležitost přesvědčit voliče, že jsou zde a budou řešit akutní problémy spojené s chudobou nebo sociálním vyloučením.

Politická obskurnost

Tam, kde naopak Romové kandidují, vykazují takové spojení rysů politické obskurnosti. Romové ze sídliště Chánov tak například kandidují pod hlavičkou „Sdružení politické strany Česká suverenity a nezávislých kandidátů“ Jany Volfové s názvem Mostečané Mostu. Nejenže se jedná o prakticky totožný název, jaký nese současné vedení města ze Sdružení Mostečané Mostu, ještě kontroverznější je spo-

jení s osobností Jany Volfové. Za všechny jmenujme slogan strany, kterou v současnosti vede, z roku 2012, „Nepřizpůsobiví nám diktovat nebudou!“. Dnes se na chánovské Romy už skrz prsty nedívá. „My nikoho nediskriminujeme. Dáváme příležitost každému, kdo chce kandidovat,“ uvedla Volfová pro Mostecký Deník.

Kontroverze vzbuzují také další romské osobnosti, jako například Rastislav Lučanský, který ve volbách do Evropského parlamentu vedl Romskou demokratickou stranu a v říjnových komunálních volbách kandiduje v Brně za hnutí Moravané.

Lučanský na sebe po neúspěchu v evropských volbách strhl pozornost stereotypními negativními výroky o Romech. Výroky po kritice, která se snesla na jeho hlavu, nakonec odvolal. Kandidatura za hnutí Moravané je však dalším šlápnutím vedle, Moravané v parlamentních volbách figurovali na kandidátkách hnutí Úsvit Tomia Okamury. Lučanský v tom problému neshledává, jak řekl pro server Romea.cz, Moravané kandidovali na listině Úsvitu jako nezávislí a xenofobní názory jejího lídra prý nesdílejí.

Kompetence kandidátů

Osobnost Rastislava Lučanského otevírá další velkou kapitolu v knize s názvem „Romská politická scéna před komunálními volbami“, a tou jsou kompetence kandidátů. Mediální výstupy či vystoupení v televizních debatách často ukazují na argumentační slabost, neznanost rozhodovacích procesů anebo neschopnost ovládat vlastní emoce. Bohužel se týká většiny zástupců již zmiňovaných romských politických stran.

Pokračování na str. 5

Romové XXI. století ve Španělsku

Fráze „Ty vůbec nepřipomínáš cikánku“ doprovází Saru Gimenez téměř každý den. Sáre je 35 let a v roce 2000 se stala první romskou právníčkou ve městě Aragon. Její rodiče se vždy věnovali podomnímu prodeji, ale na rozdíl od svých třech bratrů tato žena s dlouhými vlasy, velkýma očima a dobře strukturovanou řečí šla na univerzitu. V Huesce má svoji vlastní kancelář, v níž se zabývá občanským, trestním a obchodním právem. Když se ale dozvěděla, že jeden z jejích bratraců má problémy s pronájmem bytu a hledáním zaměstnání, protože „je cikán“, zača-

la se soustředit na podobné případy a bojovat za rovnost příležitostí. Byla to právě Sara Gimenez, kdo v prosinci 2009, po téměř desetiletém vyčerpávajícím souboji s vnitrostátními vládními orgány, přiměl Evropský soud pro lidská práva vynést rozhodnutí, že Maria Luisa Muños, žena, která si vzala svého muže podle starých romských obyčejů, nikoli na místní radnici, má právo na vdovský důchod. „Je jasné, že Španělský stát se dopustil diskriminace,“ zazněl nakonec verdikt.

Byla to také Sara Gimenez, kdo bránil mladé Romy, jimž byl ode-

přen vstup do nočního klubu a mladé Romky, které byly vykázány z veřejného koupaliště pro svůj „etnický původ“. „Vidím, že doposud existuje silné odmítání romské menšiny španělskou majoritou. Obraz Romů, který dominuje v představě většiny, je nanejvýš stereotypní a diskriminační. Mnozí z nás ale žijí úplně obyčejný život a někdy to vypadá, že nás společnost nevidí,“ říká Sara ještě předtím, než se opravdu rozčílí nad onou frází, kterou slyší každý den o tom, že vůbec nepřipomíná cikánku. „Stále zachovávám hodnoty a tradice své

Pokračování na str. 7

foto: El Pais

zprávy

DĚČÍN – Diplomáté evropských zemí a Spojených států v Praze vyzvali děčinský romský fotbalový tým k zápasu poté, co s ním odmítli hrát soupeři z okresního přeboru. O této situaci v Děčíně jsme Vás již informovali v minulém čísle Romano hangos. Případem se zabývá i Fotbalová asociace v čele s Miroslavem Peltou. Okresní fotbalový svaz pro uklidnění situace navrhl, aby se kontumovaná utkání sehrála znovu. Diplomáté hráli s TJ Junior Roma 5:5 a po penaltovém rozstřelu zvítězili vyslanci několika evropských zemí a Spojených států. Hru sledovalo na 200 fanoušků. Událo se v neděli 21. září. Vyslanci tak projeví mimořádnou vůli rozvíjet porozumění a toleranci, když v ČR stále panuje hluboká intolerance vůči Romům i ve sportu.

HRUBÁ VRBKA – Dne 20. září v sobotu byl na místním hřbitově odhalen památník 27 hrubovrbeckých Romů zavražděných v koncentračním táboře Osvětim v letech 1943–45 a současně i památník Jožky (Jožana) Kubíka a Jana Ňorka, známých muzikantů. Vzpomínce bylo přítomno asi 50 místních občanů, které uvítal starosta Stanislav Prášek. Byl taky přítomen profesor Dušan Holý, zástupkyně Muzea romské kultury v Brně Milada Závodská a náš redaktor Karel Holomek. Blíže o tom uvnitř Romano hangos. **(kh)**

Operace Archimedes – zatčeno přes tisíc zločinců

výroba tvrdých drog

foto: Europol

Evropský policejní úřad Europol při největším zátahu proti organizovanému zločinu ve své historii zasahoval ve 34 zemích včetně Česka a zatkl 1027 lidí. Podle vedení Europolu operace nazvaná Archimedes trvala devět dní a zaměřila se především na drogy, obchod s lidmi, podvody, daňové úniky a krádeže. Z rukou převaděčů bylo osvobozeno 30 romských dětí.

Po celé Evropě operace probíhala od 15. do 23. září a velení Europolu ji řídilo z nizozemského Haagu. Za spolupráce policejních orgánů členských zemí EU a dalších států, včetně Austrálie a USA, se například podařilo zabavit stovky kilogramů drog, velké obnosy peněz v hotovosti a další majetek a zachránit z rukou převaděčů 30 romských dětí. Celkem se zasahovalo na více než 260 místech.

„Je to největší jednotně koordinovaná akce proti organizovanému zločinu, jaká kdy byla v Evropě provedena,“ řekl novinářům šéf Europolu Rob Wainwright. Podle něj se s její pomocí podařilo významně narušit činnost zločineckých organizací.

V České republice bezpečnostní akce koordinovaná Europolem a dalšími mezinárodními bezpečnostními agenturami probíhala tři dny. Akce v Česku byla zaměřena na kontrolu drogové trasy z Jižní Ameriky přes letiště Václava Havla a také na potírání obchodu s lidmi. Proto byla provedena opatření ve čtyřiceti nočních podnicích po celé České republice.

„Akci hodnotíme velmi pozitivně, mimo jiné také proto, že jsme vyzkoušeli a prohloubili komunikaci a spolupráci s ostatními evropskými státy. Boj s organizovaným zločinem je velmi komplikovaný, a mezinárodní spolupráce je proto nezbytně nutná,“ uvedl k věci policejní prezident Tomáš Tuhý.

Podle zúčastněných stran, jedinečnost operace spočívá v tom, že akce proběhla koordinovaně. Pracovníci Europolu zajišťovali některé konrolované lokality prostřednictvím tzv. mobilních kanceláří. Během jednoho týdne se podařilo odhalit několik závažných a menších trestných činů, například pohřešovaného muže a osvobodit desítky romských dětí.

ČTK, nnj, foto: Europol a Eurojust

budova Europolu v Haagu

foto: Europol

Ma bisteras – Brno splnilo slib

Po sedmdesáti letech se Brno konečně dočkalo svého památníku židovského a romského holocaustu. V parku na Náměstí 28. října odhalili zástupci židovské a romské menšiny spolu s primátorem města Brna Romanem Onderkou a autorem uměleckého díla Danielem Václavikem černou žulovou krychli, po které stéká voda jako symbol odpuštění a očisty. Na první pohled obyčejná krychle v sobě schovává mnoho skrytých symbolů a kódů. Hrany krychle mají přesně 3,14 metru, což je číslo, které odkazuje k matematické konstantě a podle slov autora má v daném kontextu evokovat neustále se opakující lidské utrpení. Na dně bazénku, do kterého stéká voda, je napsáno v hebrejštině, romštině a češtině „Nezapomene-me“ a jsou zde symboly – šesticípá hvězda Magen David a romská Čakra s šestnácti paprsky.

Přestože se jedná o velmi abstraktní kostku, ze které nelze bez komentáře pochopit, komu je určena, je potěšující skutečností, že po mnoha letech se i Romové dočkali oficiálního uznání holocaustu. Čeští a němečtí nacisté označili tehdy Židy a Romy za méněcenné rasy, jejichž řešením bylo jejich usmrcení. V České republice v průběhu druhé světové války takto zahynulo devadesát procent moravských Romů.

Na oficiálním odhalení památníku vystoupili vážení hosté, mezi nimiž kromě primátora města nechy-

běl velvyslanec státu Izrael v České republice Gary Koren, zástupci židovské obce, předseda Společenství Romů na Moravě Karel Holomek a ředitelka Muzea romské kultury Jana Horváthová. Památník poctil svou účastí i autor díla, akademický malíř Daniel Václavík. „Zapomínání je zločin, kterého se lidé v dějinách dopouští. Ať takový pomník poslouží dalším generacím k tomu, aby se tohoto zločinu nikdy nedopustili znovu,“ řekl před zrakem pozůstalých obětí holocaustu izraelský velvyslanec. Zástupci romské menšiny poděkovali městu Brno za úctu, kterou prokázalo těm, kdo se za druhé světové války stali obětí poblouzněné mysli nacistů:

„Snad mohu jménem pospolitosti Romů ve městě Brně, na Moravě, ale i v celé republice vyslovit satis-

fakci nad tím, že realizaci tohoto památníku je dána vedle všech obětí židovských čestí i obětím romským. Jsem přesvědčen o tom, že tím je vyjádřena i upřímná snaha autorit státních, a v tomto případě autorit brněnských, takto vnímat všechny oběti rasové nenávisti za války položené na oltář vlasti. Vím však také, že to není obecný názor, který by panoval v celé společnosti. Věřím, že fakt tohoto památníku, nyní před očima všech občanů Brna a příležitostných návštěvníků, však může přispět ke změně tohoto názoru. Protože uctívání památek obětí v pietě bez reflexe do současného života společnosti by bylo jen pokryteckým aktem,“ promluvil k přítomným předseda Společenství Romů na Moravě Karel Holomek.

Text a foto: Sabir Agalarov

Roma Inspiration – projekt, který inspiruje

Většinou platí, že jednoduché věci jsou ty nejlepší. Jedním takovým jednoduchým ve svém záměru a zároveň i velmi sympatickým projektem je facebooková stránka Moniky Mihaličkové Roma Inspiration. K načerpání romské inspirace stačí se začíst do prvního medailonu úspěšných Romů, kteří v životě něco opravdu dokázali a pak už jen pokračovat dál, dokud nenarazíte na konec stránky. Není tedy divu, že za pouhé tři měsíce své existence si stránku Roma Inspiration oblíbilo přes 1200 uživatelů sociální sítě. Zakladatelka facebookového projektu pro všechny, kteří se chtějí inspirovat neobvyklými osudy Romů, Monika Mihaličková vysvětluje svůj záměr takto:

„Když jsem byla malá, chtěla jsem být indiánkou. Pak jsem si chtěla za manžela vzít Elvise Presleyho, ale to jsem tehdy nevěděla, že už dávno nežije. Pak jsem chtěla být psychologkou a hlavně povzbuzovatelkou a podporovatelkou

všech, kteří to potřebují. Dosáhla jsem všeho, čeho jsem chtěla, až na toho Elvise, toho jsem si nevzala, ale to jen proto, že už nežil. Nesnáším rasismus a víru v to, že jsme obětí někoho jiného. Jsme to, čemu o sobě věříme! Nenechte si nic nakecávat od lidí, kterým na vás stejně nezáleží. Nevěřte všemu, co o Vás povídají lidé, kteří vás neznají. Inspiруйте se příběhy Romů, kteří to dokázali a mnohdy i více,

i přes to, že mají jinou barvu pleti. Pozvěte všechny své známé na tyto nové stránky, které budou inspirovat Romy a možná nejen je.“

Monika Mihaličková, Roma Inspiration, 12. června 2014

Roma Inspiration téměř každý den přináší uživatelům facebooku nový romský osud. Romano hangos se zájmem sleduje, co se na stránkách děje a dovoluje si čas od času „vypůjčit“ nějaký osud pro svoje stránky. V dnešní rychlé době, v níž dominují elektronická média, se vlastně nemáme za co stydět. Naopak, spolu s Roma Inspiration jdeme s dobou.

**text: Sabir Agalarov
foto: archiv Moniky Mihaličkové**

V dalších číslech Romano hangos vás budeme seznamovat s jednotlivými „inspiracemi“ – lidmi, pro které je jejich hlavní motivací a jedinou závislostí dosahování pozitivních životních cílů.

Cikánský mýtus – usazení

Milí čtenáři, vítám Vás v druhém obrazovém putování po výstavě Cikánský mýtus. Dnes máte možnost vidět dobové pohlednice s tématem usazení. Podmínky pro usazení se velmi lišily. Na Moravě jsou zmínky o usazení již na konci 17. století.

V 19. století se proces usazování zintenzivňuje. Díky nově vznikajícímu průmyslu nebylo jednoduché provozovat řemesla vázaná na územní pohyb. Značná část Romů na Moravě začala bojovat o trvalé usazení. Vývoj přechodu od kočovného života

k usedlému je možno shlédnout také v naší stálé expozici. Naleznete zde nejen zajímavý psaný text, můžete si poslechnout výklad z audioguide. Čeká Vás také kočovný vůz, replika domku či ukázky nepalovaných cihel.

Lenka Grossmanová

Romská osada, Lomnice (Slovensko), 1931.

Ze sbírky Muzea romské kultury

Romská osada, Podkarpatská Rus, 1929.

Ze sbírky Muzea romské kultury

Romská módní návrhářka považuje ženy za jedinečné

Juana Martin zahájila svoji kariéru v roce 1999 na soutěži „Mladý Designer“ ve Španělsku. Letos byla její kolekce v čestné soutěži vybrána ze stopadesáti přihlášených, aby reprezentovala její rodné město Cordobu. Juana Martin je dnes již velmi známou návrhářkou ve Španělsku i v zahraničí a každá její nová kolekce sklízí velmi pozitivní reakce ze strany veřejnosti a kritiků, a je vždy vyprodána.

Juana Martin je Romka, a právě jejímu původu připisuje módní svět skutečnost, že se v jejích kolekcích vyváženě a vkusně snoubí jižanská avantgarda s tradičním flamencovým stylem. S cikánskými prvky ve své tvorbě sklídila obrovský potlesk v roce 2005 na vysoce prestižní přehlídce v Cibeles. Tento úspěch ji zanedlouho posunul dál, na mezinárodní přehlídce jako je Valencia Fashion Week, SIMOF a Showroom v Paříži.

V roce 2007 mladá úspěšná Romka otevřela svůj první obchod v Cordobě a letos v prosinci otevírá další velký obchod v andaluské metropoli Seville.

Juana Martin sama sebe považuje za obyčejnou moderní ženu, která se nebojí realizovat svoji fantazii, posouvat kulturní hranice a nezapomínat přítom na detail. Na

otázku, zda se její fantazie někdy vyčerpá, odpovídá stručně a jasně:

„Neexistují žádné limity mých kreativních schopností.“

nnj

přehlídka Juany Martin

foto: Rafa Alcaide

foto: Rafa Alcaide

komentář

Jaké to je být Romem?

SABIR AGALAROV

Jako „věčný cizinec“ žijící v ČR v mnoha věcech s Romy soucítím. Z vlastní zkušenosti vím, že kdokoli cizí, kdo zde není jen na návštěvě, vyvolává ve frustrované majoritě závratě a neklid. Díky tomu, že mluvím takřka „ostravsky“ rychle, mám tmavé vlasy a hnědé oči, mnozí slušní spotřebitelé komerčních médií si mě často pletou s Romem. Jaké to je v praxi? Je to zároveň zábavné a smutné. Často se mi stává, že v hromadné dopravě starší ženy schovávají přede mnou kabelky, obsluhující personál na úřadech a v obchodech se na mě zásadně neusmívá a při nákupu demonstrativně nepomáhá vybrat sako. Tito lidé se v podstatě vyhýbají i očnímu kontaktu s „tmavým“ člověkem, protože je jim z duše nepřijemný. Ano, děje se to... Nehledě na mnoho diskusí, aktivistických počinů a mediálních projektů, Češi a všichni ostatní v ČR nejsou přátelé. Kdo za to může? Kdo plodí nenávist? No, zcela jistě Češi, hlavně ta starší generace... Mladí úspěšnější Češi narozdíl od svých předků milují instantní exotiku – svatbu na Sejšelech, cizince na jednu noc, vzdělaného Roma na stránkách časopisu, a něco exotického k jídlu, nejlépe z farmářského masa (i když je stejně bez chutě jako to z Tesca). Realitu ulic ale rádi nemají a také nemají rádi cizí, kteří jsou tu pořád, jde z nich totiž strach, v telce jsou totiž všichni tmaví „bad guys“... Ale narozdíl od jiných, například ruských xenofobů, kteří jsou ve své nenávisti ke všem „jiným“ fyzicky mnohem upřímnější, u českých nespokojenců jsou to především těžko uchopitelná gesta, mimika a tón, co je prozrazuje navenek. Takový rasismus se těžko dokazuje, ale víme o něm.

Jako mladík studující v ČR jsem poznal hodně špatných a o něco méně dobrých lidí na místech určujících další osud člověka. Dnes již s úsměvem vzpomínám na to, jak po příjezdu do ČR jsem na (ne)doporučení dětské psycholožky nebyl přijat na jisté „prestižní“ gymnázium v Brně. „Co to je?“ ptala se mně u „vstupního pohovoru“ strohá paní „odbornice na nevhodné děti“ a ukazovala prstem na obrázek č. XY, na kterém byl mráček. „Mráček,“ odpověděl jsem špatně... Nepomohlo mně ani to, že jsem slušně ovládal matematiku na úrovni prvního ročníku fakulty informatiky, mluvil a psal plynule anglicky a svobodně zacházel s výpočetní technikou. Když to neuměla paní psycholožka, nesměl to umět ani nikdo jiný. Na gympl mě nevzali. Tři roky jsem se učil česky, abych se dostal na školu. V prvním ročníku obchodní akademie paní třídní učitelka osobně sdělila mým rodičům, že si nepřeje, abych tam studoval, neboť „svými výstředními způsoby (jako osmnáctiletý jsem jezdil do školy autem) negativně ovlivňuji celou třídu“. Tentokrát ale, díky Bohu, ona odešla dřív do důchodu a já skvěle odmaturoval za šťastných „sedm“.

Na své „české cestě vzděláním“ jsem ale potkal i výjimečně dobré učitele, kteří dobře rozuměli mé situaci, hodně mě naučili a pomohli neztratit sebevědomí. Když píšou, že mi pomohli, mám na mysli jejich vzácné úsměvy, půjčené knihy a přejícně zabarvené hlasy, které nikdy neopustí moji paměť. Svobodný, takřka čistý a vskutku liberální vzduch jsem ale pocítil teprve na státní univerzitě. Poprvé za deset let jsem se ráno opravdu těšil mezi lidi. Mezi vzácnými latentními rasisty, kteří zde za výplatu a pod tlakem pohodové většiny museli hrát liberální hru, zde byla soustředěná hrstka krásných českých magistrů, doktorů a profesorů, jejichž intelekt a schopnost vidět talent a ocenit touhu po vzdělání mi dodaly energii dostudovat oblíbený obor.

Co tím vším vlastně chci říct? Vlastně nic víc než to, že něco málo vím o tom, „jaké to je být Romem v ČR“, a že cítím v sobě morální právo mít na současnou romskou problematiku nějaký názor. Toto číslo Romano hangos je věnováno romskému jazyku na českých školách. Můj osobní názor na zavedení romštiny je negativní, protože v tom nevidím nic, co by pomohlo romským dětem něco dokázat v současném systému. Naopak výuka v romském jazyce na základní škole, dle mého názoru, by jen napomohla ještě širšímu rozevření nůžek, na jejichž ostří stojí romské a české etnikum. Romština není druhým úředním jazykem, a přestože je krásná a moudrá a nese v sobě klíč k pochopení jedné z nejstarších a nejzajímavějších kultur, má v pracovní realitě minimální uplatnění. Jiná věc jsou romští učitelé, kteří by měli tvořit přirozenou součást učitelského sboru každé školy.

Cestu k úspěchu pro romské děti osobně vidím v jejich plné integraci do hlavního vzdělávacího proudu, ve vzniku etnicky smíšených tříd, v nichž Romové budou získávat od učitelů zpětnou vazbu čistě za své intelektuální schopnosti a talent. Nesmíme si ale nic nalhávat. Problém mladých Romů tkví i v samotných Romech. Je nabíledni, že hlavním problémem romských dětí není nedostatek intelektu, ale nedostatečná znalost českého jazyka, ke kterému se často chovají s neúctou. Romské děti a především jejich rodiče si musí uvědomit, že čeština není jen jazyk rasistů a nepřátel, je to krásný slovanský jazyk, v němž psala a píše řada jedinečných lidí a navíc je to skvělý kód, jehož znalost se může stát klíčem k úspěchu v jakékoli oblasti. Když si poslechneme některé romské politiky, slyšíme, že neumí pořádně česky a také nemají ve volbách žádný úspěch. Nikomu se nelíbí, když se komolí jazyk. V tom s Čechy plně soucítím a rozumím. Nadprůměrná znalost češtiny a dobře zformulovaný cíl jsou dva dobré předpoklady k tomu, že se nešvary jako je rasismus a xenofobie zatočíte přímo za pochodu. Možná si jich ani nebudete všimnout a přijdou vám spíše vtipné. Na cestě k úspěchu je ale potřeba pracovat. V Česku totiž stále platí, že štěstí přeje připraveným. V případě všech českých „nečeků“ to platí dvojnásobně.

Sochařské sympóziium pro Ondreje Gadžora

Letos v září v Muzeu romské kultury opět tvořili svoje umělecké zázraky romští sochaři. Probíhal zde čtvrtý ročník sochařského bienále Romská socha. Letošní setkání připomínalo útulnou a klidnou uměleckou hostinu, na které si každý z hostů odpočíval ve své tvorbě. Ve skutečnosti ale opět šlo o náročný pětidenní maratón, v jehož průběhu každý z pozvaných umělců musel vytvořit ucelené dílo. Komornost letošního sympozia organizátoři vysvětlují tím, že bylo věnováno vzpomínce na loni zesnulého sochaře Ondreje Gadžora. Nehledě na zdánlivě klidný průběh, během jednoho týdne muzeum navštívily desítky dětí, které v doprovodu svých kantorů měly možnost nejen podívat se, jak umělci tvoří, ale i samy přiložit ruku k dílu. Umělci totiž ochotně nechávali mladé návštěvníky zanechat svoji malou stopu na jejich pracích.

„Musím říct, že je mi smutno, že letos zde nebude sochař, který zde býval pokaždé. Mám na mysli Ondreje Gadžora z Krasné nad Hornádem. Proto také toto čtvrté sochařské sympozium se koná v jeho jménu in memoriam. Umřel náhle v minulém roce a není to jen obrovská ztráta pro nás tady, ale i pro celý umělecký svět,“ řekla ve své úvodní řeči při příležitosti zahájení Romské sochy ředitelka Muzea romské kultury Jana Horváthová. Po celou dobu byly ukázky z celoživotního díla Ondreje Gadžora k vidění v prostorách Muzea romské kultury. „Máme velkou sbírku jeho děl, dnes zde máme vystavenou jen malou ukázkou jeho tvorby,“ dodala ředitelka.

Kromě úvodní řeči a představení jednotlivých sochařů mohli návštěvníci shlédnout krátký film natočený dokumentaristou Muzea romské kultury Martinem Chlupem. Krátký sedmiminutový medailon stručně avšak stylově zachytil každodennost Ondreje Gadžora v jeho dílně.

V průběhu jednoho pracovního týdne romští umělci z České republiky a ze Slovenska předvedli zvědavým návštěvníkům, co se dá udělat z obyčejné lípy a hlíny na poměrně omezeném prostoru a za tak krátkou dobu. Nádvoří romského muzea se tak celý týden topilo v baboletním slunci, vůni dřeva a v dobré náladě, kterou podpořili svým neopakovatelným charismatem

Ivan Berky-Dušík a Martin Holub. Nahoře v prvním patře soustředěně tvořila známá česká autorka plastik a pravidelná účastnice sochařského bienále Božena Příkrylová. Jedinou smutnou zprávou tohoto týdne byla neplánovaná neúčast čtvrtého umělce ze Slovenska, Daniela Kováče. Ze zdravotních důvodů nemohl pocítit letošní sympozium svou přítomností a tvorbou.

Božena Příkrylová: Je odvážné prezentovat realitu těm, kdo ji vidí Skutečně zázračnou umělkyní, která zanechala nesmazatelný dojem v návštěvnicích muzea nejen svojí tvorbou, ale i optimismem, byla nevidomá sochařka Božena Příkrylová. Jako malá čtyřletá holka přišla o zrak a v průběhu svých studií v internátní škole pro nevidomé se seznámila s modelováním z hlíny, které dále rozvíjela pod vedením Štěpána Axmana. Náměty pro svá díla čerpá Božena z každodennosti, která ji obklopuje a donedávna také z náboženství. Její díla jsou vystavená po celé republice, včetně Kanceláře veřejného ochránce práv v Brně.

V rukou mne hlínu a přitom ráda vzpomíná na svoji spolupráci s Otakarem Motejlem. „U Spravedlnosti jde především o velikost díla. Je to důkaz, že je možné něco takového udělat, když je dost času a je s vámi takový parťák jako Štěpán Axman,“ vysvětluje své známé vedlejší Božena. Jinou prací, inspirovanou křesťanskou tematikou, na kterou Božena také ráda vzpomíná, je soška Panny Marie v bazilice v Olomouci. „Přestože je to hezká soška, moje vnímání její symbolické hodnoty se mění. Vše je jinak, když se člověk sám někam duchovně posune,“ vysvětluje Božena. „Už bych nejspíš nikdy neudělala Ježíše Krista nebo kříž. Proč? Na to musí přijít každý sám. Není to tím, že bych už nevěřila, ale je to o tom, že moje duchovnost se posunula jinam. Pro mě je teď důležité dělat díla, která lidi pobaví, zlepší náladu a naladí na něco pozitivního,“ dodala sochařka.

Momentálně se Božena Příkrylová mnohem víc než volně tvorbě věnuje zaměstnání v chráněné dílně, kde tvoří a navrhuje užité výrobky. „Pracuji s keramikou, dělám hrnky a různé dekorativní věci. Nezbyvá mi už tolik času na větší

umělecká díla. Někdy mi však vychází dát do keramiky nějaký svůj nápad, a to je pak vždy překvapení nejen pro mě,“ s laskavým úsměvem na rtech sděluje umělkyně. I když první den Božena žertovala, že vůbec neví, co z jejího snažení na Romské soše vznikne, výsledkem její pětidenní práce je zdobe-

ný květináč, který bude k vidění ve veřejných prostorách Muzea romské kultury.

Ivan Berky-Dušík: Nikdy jsem sochařinu nestudoval

Dalším umělcem „od Boha“, který prezentoval své umění na sochařském sympoziu v Brně, byl Ivan Berky-Dušík. Tento energický a vtipný muž si v přestávkách od práce zapaloval cigaretu a bavil všechny přítomné na muzejním nádvoří tragikomickými příběhy o ultrapravicovém županovi Banskobystrického kraje Marianu Kotlebovi. Jindy zase vyprávěl absurdní pravdy o slovenských policistech, kteří jednou s celým komandem přijeli na „pomoc“ ženě, jejíž senilní manžel se pokálel, ale jindy, když skinheadi chtěli vyvraždit celé romské ghetto, bránili své občany jedním policejním autem.

Ivan Berky-Dušík se rozhodl, že v průběhu týdne zpracuje portrét Ondreje Gadžora. „Touto formou se na Ondreje nezapomene. Moje práce bude umístěná v prostorách Muzea romské kultury, a každý si tak tohoto velkého umělce vždy připomene,“ sdělil Romano hangos sochař samouk. Výsledek jeho práce můžete posoudit sami.

Martin Holub: Jmenuji se Matěj Posledním umělcem, který vystoupil na brněnském sochařském bienále, byl Martin „Matěj“ Holub. Matějem ho zvali doma, když byl malý a také se tak rád cizím lidem představuje. Tento charismatický muž si se světem hraje, a to se projevuje i v jeho tvorbě. Během pouhých pěti dnů z několika lipoových prken Martin Holub vytvořil pro Muzeum romské kultury kulíkovou dráhu, která podle něj má představovat oheň. Martin vystudoval obor řezbářství na Umělecko-průmyslové škole v Praze. Již při studiích si jeho talentu učitelé všimli. „Nikdy jsem nikomu neřekl, že jsem částečně Rom. Dnes už to říct můžu bez obavy, že bych přišel o zakázky. Moje práce dnes mluví za mě. Tenkrát jsem to ale rád všem zapíral,“ vzpomíná s úsměvem Martin.

Hračky, které Martin Holub vyrábí, kromě toho, že jsou precizně zpracované, se vyznačují jedinečným humorem a vždy nějakým překvapením. Buď udělá hrocha se šuplíkem na prstýnek nebo nějakou funkční hračku, která rozvíjí reakce a bystrost, jak u dítěte tak i rodičů. U Martina totiž opravdu nic není „jenom tak“...

text a foto: Sabir Agalarov

Mamulenko moja

Text písně, kterou složila hrubovrbecká rodačka a sousedka rodin Kubíků, paní Anna Matulová:

Mamulenko moja, smutná novina,
milého mně vzali do Osvětima.
Bětko moja drahá, nás to též čeká,
naša cesta bude krutá, daleká.
Mami moja, mami, kam my to půjdem,
keré místo bude naším domovem?

Cérko moja, cérko, moc sa ty ňa ptáš,
za ostnatým drátem druhý domov náš.
Tam, ceruško drahá, půjdem do plynu,
stovky lidí tam mre každú hodinu.
Mamo moja, mamo, já nescu umrít,
ešče su tak mladá a mně sa chce žít.

Bětko, Bětulenko, nic nenaděláš,
takový je, cérko, krutý osud náš.

Mamičko, tatíčku, forman už jede,
sestričky, bratré, už nás odveze.
Nasedaj Tonečko, aj ty Janičku,
nasedaj Maruško, malý Jožíčku.
Babičky, dědáci, též nasedajte,
a na strýca Jožku pozor dajte.

Sbohem ostávajte susedé milí,
v dobrém zpominajte, že sme tu žili.
My vaši susedé nazapomenem,
my co sme vás znali, dycky spomenem.
Utichly už domky aj kovadlinky,
co nám na nich kuli rýle, motyky.
Kujávali dobre, tré oni byli,
Jura, Pavel a Jano, tým sa živili.

Zašuměly hory, stichla krajina,
smutně zaplakala naša dědina.
Dávajme vzpomínky mučedníkům všem,
co svůj život dali za matičku zem.

Pandž čhave

Akana šaj dikhas andre televizija dokumentos pal romaňi famel'ija, kaj ul'ile jekhvar pandž čhavore. Oda igen bari bacht kada vareso. Tiž but pharipena, amen, kas hin čhave, džanas mištes, sar oda hin. Man tiž hin pandž čhave a lačhes džanav la romňaha, s'oda hin te bararel kejci čhaven. Amare imar bare, trin hine le romňena. No nadžanav, či bi birinahas avri te bararel kejcen čhavoren jekhvar. Andre amari republika hin but manuša, so lošanen oleske, kajča hin but u but ajse, so rakinen.

Šaj ginas pro internetos: koškeren ole čhavoren, tele phenen savore Romen. Oda bari džung. Egerinen. Nasvale ole manuša, či so? Sem sako manuš, kas hin god'í vaj jilo mištes džanel, s'oda hin te bararel avri kejci čhavoren. Kejci love savoro mol adad'ives, savoro hin kuč. Šundom andre televizija, sar e šerali foreskeri, kaj bešel odi romaňi famel'ija, vakereelas: „Odmukhl'am lenge a kaucija, no vaš o kher, so len diňam, počinena 14 ezera koruni.“

Joj Devla, sem oda pes napočinel vaš o kher aňi Prahate. Te avelas ajsi lačhi odi šerali, ta bi lenge odmukhelas te počinel vaš o kher pro jekh berš, na? Avka mange phenav, te ul'ahas odi famel'ija gadžikaňi, ta savoro bi džalas feder. Kajča hin romaňi, ta oda nadžal. Andre amari Čechiko republika hin baro rasismus, o gadže nakamen amen aňi te dikhel. Te šaj, tradenas bi savore Romen het adarig.

Phares pes amenge adaj dživel, the phareder pes dživela amare čhave, sar avri baruvena. Mangas ole pandž čhavoreng, lengere dadeske the dake but zor, sast'ipen the bacht. Kampela lenge but. **Jan Horváth**

Paterčata

V těchto dnech běží v televizi dokument o narození paterčat. Je to velké štěstí a událost, ale také spousta starostí. Víme, kdo z nás má děti, co to obnáší... Mám pět dětí také, tři z nich jsou už dospělí a spolu se ženou jsme se hodně nadřeli a natrápili s jejich výchovou. No, nevím, jestli bychom zvládli výchovu pěti dětí najednou.

V naší republice je dost lidí, kteří přijali zprávu o narození paterčat s radostí, avšak je také dost těch, co jim nepřejí. Na internetu šíří nenávisť a zášť vůči této rodině. Co jsou to za lidi? Co mají místo srdce? Každý rozumný člověk si umí představit, co to obnáší vychovávat pět dětí najednou. Kolik peněz všechno stojí, zvláště v dnešní době, kdy je všechno drahé. Starostka města Milovic v televizi řekla: „Odpustili jsme jim tříměsíční kauci za nájem, poskytli jsme jim bydlení za 14 tisíc měsíčně.“

Bože, kde to jsme? Ani v Praze se neplatí tak vysoký nájem. Kdyby ta starostka byla k něčemu, tak jim odpustí nájem alespoň na rok. Jo, to by nesměli být Romové, že? V České republice rasismus jen kvete, hodně lidí by nás všechny nejraději vyhnalo.

Moc těžko se nám tady žije za této situace, těžko se bude žít našim dětem, až vyrostou. A přesto všechno jsme tady a žijeme. Přejme paterčatům a celé rodině do Milovic hodně síly, zdraví a štěstí. Budou to potřebovat. **Jan Horváth**

Tanec je můj život...

...říká v rozhovoru pro Romano hangos šestatřicetiletý tanečník z Brna Emil Polhoš. Narodil se v Ostravě a již desátým rokem žije šťastně v Brně, miluje město, ve kterém může žít a pracovat. Jako dítě měl vztah ke sportu a chtěl hrát fotbal, ale potom se našel v tanci. Má středoškolské vzdělání, je vyučen v oboru obráběč kovů. V Brně vede kurzy nového moderního tanečního stylu New Style Hustle, který se tančí v Americe. Říká, že tento novodobý taneční styl změnil život lidem a stále jej mění. Hlavní smysl tance vidí v tom, že se díky němu lidé dokážou příjemně bavit. Inspirací a motivací jsou nejen jeho přátelé, ale všichni, kteří navštíví jeho taneční lekce.

Emilovo nadání a láska k hudbě z něj dělají výjimečného člověka. Celý náš rozhovor se nesl ve velice příjemném duchu, i přes svoje postavení v tanečním světě je pokorný a skromný člověk, ze kterého vyzařuje pozitivní energie. Každému z vás přeji se s ním setkat.

Něco o New Style Hustle: tento styl tance představuje inovaci původního klasického párového tance Hustle, jenž je inspirovaný salsou a vznikl od 70. let 20. stol. v USA. Hustle v té době tančili mimo jiné i B-Boys. Hudebním podkladem byl žánr disco. Jedním z hlavních průkopníků a učitelů New Style Hustle je Jeff Selby z New Yorku. V dnešní době se New Style Hustle tančí převážně na house music a funk. Tento styl je založen na kreativitu tanečníků. V ČR se tento

taneční styl nově probouzí a tancuje ho víc než stovka lidí, bez rozdílu pohlaví a věku. V Brně ho vyučuje pouze Emil Polhoš.

„Vážím si všech lidí, kteří s námi tančí.“

Ahoj, Emile, je mi potěšením Tě čtenářům představit, coby nadějnýho uměleckého choreografa, tanečníka a učitele tance ve stylu New Style Hustle. Prozrad' nám, kde se v Tobě probudila láska k tanci?

No, když se zamyslím nad svým dětstvím, tak mě vždycky fascinovalo taneční umění Michaela Jacksona. Už jako dítě jsem si z videonahrávek pouštěl dokola jeho taneční kreace a učil se tanec.

Působíš v Brně jako učitel tance, zeptám se Tě, jak dlouho učíš a pro koho je tenhle styl tance určený?

V Brně žiju už desátým rokem a tanec pro veřejnost vedu třetím rokem, moje lekce jsou určené pro širokou veřejnost od 9 do 99 let :-)

„Jeff Selby rozšířil New Style Hustle do světa, jsme ve stálém kontaktu a podpora z jeho strany je velmi intenzivní. Moc si vážím našeho přátelství.“

Jak trávíš volný čas, nebo jak odpočíváš?

Ve volném čase rád poslouchám hudbu, koukám na filmy a v poslední době chodím tančit salsu :-)

Co bys v tanci chtěl dokázat, máš nějaký cíl?

Bavilo mě vždycky učit, miluji hudbu a tancem chci motivovat lidi, předávat jim energii. To je pro mě cíl, tancem druhé povzbudit k životu. Našel jsem se v tom, vytvořím svým způsobem New Style Hustle komunitu. Cítím, že to lidi baví, má práce má pro mě smysl.

Kdybys netancoval, čemu bys se věnoval?

Nikdy jsem neměl důvod nad tím

přemýšlet a ani nechci. Možná bych se věnoval hudbě, hrál na nějaký hudební nástroj. No a skrze tu hudbu bych dál podporoval taneční komunitu.

Kde bereš inspiraci ve Tvém stylu tance?

Inspirace je všude kolem mě, z jakéhokoliv odvětví tance, například salsy, soul, street dance a z jakéhokoliv hudebního žánru.

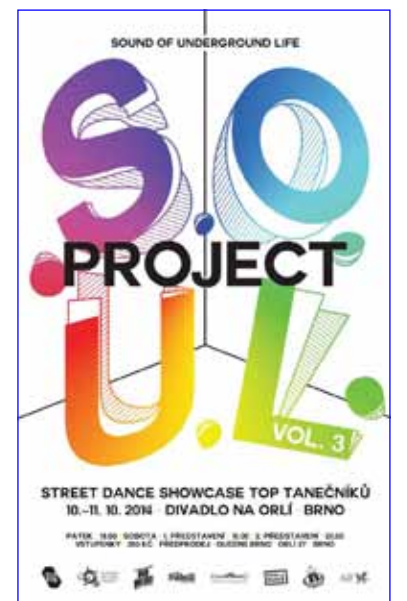
Jak učíš tanec?

Dělám všechno proto, abych svým studentům předal co nejvíce. Neučím jen taneční kroky, ale především osobní rozvoj. Mým cílem je, aby se mí studenti naučili vyjadřovat své pocity, rozvíjet svoji kreativitu.

Na čem teď pracuješ? Kde Tě můžeme v nejbližší době vidět?

Pracuji na události s názvem PROJECT .S.O.U.L.

PROJECT .S.O.U.L. je přehlídkou nejlepších tanečníků street dance nejen z České republiky či Slovenska, ale i s četnými hosty z Ruska, Kazachstánu, Polska či Španělska... Letos proběhne již 3. ročník, a to v termínech 10.–11. 10. 2014 v Divadle na Orlí. Můžete se těšit na taneční vystoupení zaměřená ku příkladu na house dance, hip hop, dancehall, vogue, new style hustle... ale i na originální propojení jiných tanečních stylů. Cílem projektu je rozšíření veřejného povědomí o street dance ve všech podobách a současně navázání nových kontaktů mezi vystupujícími a diváky. **rozhovor vedla Veronika Kačová**

Romové XXI. století ve Španělsku

Dokončení ze str. 1

kultury! Dost už zkreslování a stigmatizace!“ rozčileně dodává.

Sara Gimenez: „Stále zachovávám hodnoty a tradice své kultury! Dost už zkreslování a stigmatizace!“

Venku je horké aragonské poledne a malá Elizabeth pobíhá po obývacím pokoji ozdobeném sérií obrazů, na kterých je vyobrazen romský kluk na koni, jak vyjednává dohodu. Malá Elizabeth se snaží na sebe upoutat pozornost svých rodičů. Jsou jí dva roky a když se jí její dvě starší sestry snaží odvléct do pokoje a hrát si s ní, malá Elizabeth řve jako by jí někdo vzal bonbon. „Ale, běž s nimi, dcerko,“ povídá jí máma s laskavým úsměvem na rtech a zavírá za nimi dveře. Rušené jen pronikavým bzúčením klimatizace, hlasy Antonia Mayi a Belén Palacios začínají vyprávět jejich příběh. Oba zdůrazňují, že jako cikáni museli v životě pracovat dvakrát víc než ostatní, aby udrželi svoji životní úroveň. „Víš,“ začíná svoji řeč Antonio, „samotné slovo cikán v sobě nese negativní konotaci a svět vyžaduje obrovské úsilí, abychom tuto konotaci odlehčili. Nikdo neví a nikoho nezajímá, čím všim jsme museli projít, ale díky našemu úsilí se věci trochu změnili... ale opravdu jen trochu.“

Když se Antonio a Belén seznámili v centru Madridu, bylo jim oběma dvacet let. Ona žila pod přísnou ochranou rodičů v hlavním městě, kam se Antonio přistěhoval z Jaén a jako první se dostal na Fakultu výtvarných umění. „Zeptali jsme se starších, zda můžeme být spolu, ale pak jsme utekli,“ dodává Antonio a oba vybuchnou smíchy ve svých hnědých křeslech pod obrazem Betléma. Oba uznávají, že někteří členové její rodiny nesouhlasili s „útekem“, ale když jim tehdy oznámili, že to myslí vážně a že bude svatba, přestali se o celou věc tolik starat a nechali je na pokoji.

„Mluvme-li o romských zvyklostech, máme vždy na mysli romskou identitu, hodnoty a sounáležitost ze skupinou,“ tak o romství vždy hovoří Valentín Suárez, pětadesátiletý šedivý muž v brýlích, kterého mnozí nazývají s úctou strýc Valentín. Tento muž věnoval velkou část svého života podpoře kultury své romské komunity. Žije ve městě Badajoz a sám sebe považuje za „závislého“ na čtení. Jeho jméno je spojené s prosazováním romských zájmů v mnoha španělských a evropských institucích. Často za ním chodí i obyčejní Romové, aby jim pomohl vyřešit nějaký vnitřní spor. Strýc Valentín vždy naslouchá oběma stranám, zvažuje argumenty a navrhuje kompromis. „Nemyslete si ale, že jsem nějaký patriarcha nebo mafiánský kmoť,“ říká Valentín Suárez, „tito lidé za mnou chodí, protože ví, že mám zkušenosti a věří, že jim mohu pomoci. Nic od nich na oplátku za to nechci. Je to spíš otázka přerozené autority a zkušenosti,“ dodává.

Suárez je přesvědčen o tom, že existuje celá řada romských zvyků, které se díky tlaku doby pomalu mění. „Stále zachováváme úctu ke starším a úctu k náboženství. Teď ale i naše společnost prochází obdobím velkých změn a z toho vyvstává pro nás Romy dilema: Pokračovat a pěstovat tradiční rom-

ství, nebo se naopak integrovat do hlavního kulturního proudu země, ve kterých žijeme? Osobně si myslím, že vyhrají ti, kteří budou ochotní a schopní skloubit v sobě oba směry,“ shrnuje svým tichým, ale přesvědčivým hlasem zkušený muž.

Pro mnoho Romů cítit se Romem znamená lpět na náboženství, zejména křesťanském, jít aspoň jednou týdně na oslavu toho, čemu říkáme „kult“, což je série modliteb pod vedením kněze a několik veselých a slavnostních písní na uchláčení boží vůle.

Valentín Suárez: Současná doba vyžaduje schopnost objevit nový způsob, jak být Romem.

Valentín Suárez se narodil v Santa Marta de los Brasos (dnes Badajoz) a již v mládí založil několik romských táborů ve městech Leon, Pamplona a Barcelona. Možná i to je důvod, proč v průběhu rozhovoru stále zdůrazňuje: „S větším množstvím vysokoškolsky vzdělaných Romů narůstá i nový vzor pro budoucí model romského soužití. Naše komunita stojí na velkém rozcestí a je potřeba si uvědomit zcela nový způsob, jak být Romem a zachovat přitom identitu. Svět se hýbe a kdo v něm zůstane stát, je odkázán na poslední místo,“ dodává.

Poté, co se Belén rozhodla spojit svůj život s Antoniem, jejím dalším cílem bylo prolomit „tradiční vzor“ své rodiny a najít si práci. Dnes pracuje v parfumerii a přiznává, že svým kolegům svůj romský původ zpočátku ze strachu neodhalila. Dlouho poslouchala rozhovory svých kolegů o Romech. „Dlouho jsem trpěla, jak se mezi sebou moje kolegyně baví o Romech jako o těch, ‚kdo prodává a bere drogy‘, o těch, ‚kdo krade a prosí o almužnu‘, o těch, ‚kdo neumí řídit‘. Poté, co ale jedna kolegyně velmi hlasitě oznámila všem přítomným, že ‚dnes má špinavé nehty jako cikánka‘, nevydržela jsem,“ vzpomíná Belén. „Já jsem také cikánka,“ zařvala jsem. Nic jsem tím ale nezměnila,“ trochu smutně konstatuje mladá krásná Romka. Její manžel Antonio dodává, že se také celý život potýká se společenským požadavkem obhajovat svoji vlastní existenci a vysvětlovat lidem, že být Romem neznamená být z jiné nepřátelské planety. Většina Romů jsou úplně obyčejní lidé, kteří mají stejné touhy, chutě a zájmy jako ostatní španělští občané. Každý Rom je člověk a každý je samozřejmě jiný. Jsou mezi Romy i uzavření jedinci, a dokonce i celé rodiny. Je to přežitek z minulosti. Jejich předci kočovali, a z toho vzešlo odcizení od lidí, jejichž územím Romové projížděli. Dnešní generace ale kočovat již nechce a to znamená, že i vzorec romského chování se proměnil. Bohužel majorita si to nemyslí a Belén s Antoniem nedávno řešili problém se svoji devítiletou dcerou. „Její spolužáci ve třídě se do ní naváželi za to, že je Romka. Vzpomínáme na to s lítostí a smutkem, protože to dcera velmi těžce psychicky nesla. Měla noční můry a nechtěla jít ráno do školy,“ vzpomínají starostliví rodiče na nedávnou minulost. „Převodili jsme holčičku do dvojjazyčné školy, ve které se učí děti z lepších rodin.

foto: El Pais

Všichni se zde učí ve španělštině a angličtině a jí se tam moc líbí. Nás to stojí moc peněz, ale pro lepší budoucnost našich dětí uděláme všechno. Je škoda, že mezi obyčejnými španělskými dětmi je stále tolik nenávisti vůči nám Romům. Nenávidí nás, aniž by nás znali a aniž by nás poznat chtěli,“ hodnotí současnou situaci v jejich městě energická Belén.

„Záškoláctví, rvačky, prostituce, čórky“...“

...To jsou pojmy, které španělská bulvární média nejčastěji spojují s romskou menšinou ve Španělsku. I samotní Romové uznávají, že to, o čem média píší, bohužel není daleko od pravdy. Zároveň ale zdůrazňují, že nejde o úplný obraz, ale jen neustálé omílání negativních vzorců spojené s určitou částí romské komunity. Stereotypní negativní hodnocení na základě viditelných pouličních nešvarů stigmatizuje Romy, kteří s těmito věcmi nemají nic společného. A že takových není ve Španělsku málo... Romové se tak zlobí na Romy, kteří jim brání v cestě k sociální rovnosti. Kvůli nepřizpůsobivým Romům a vulgárním médiím se snaha ostatních získat respekt a dobré postavení ve společnosti často setkává s odmítáním.

Když pracovníci Centra pro sociologický výzkum (CIS) v roce 2005 chtěli zjistit skutečné „sociální vnímání romské komunity“, zjistili, že více než 40% Španělů „více či méně obtěžuje mít Romy za své sousedy“, a že jeden ze čtyř Španělů by si nepřál mít ve třídě vlastního dítěte děti z romských rodin. Proto studie dospěla k závěru, že romská komunita zůstává ve Španělsku na začátku 21. století sociálně vyloučená a paradoxně má stejný společenský status jako bývalí vězni, alkoholici, krajní pravice a přistěhovalci.

Panoramatický pohled neziskové organizace Společenství Romů (Fundacion Secretariado Gitano, FSG) na 750 tisíc Romů žijících ve Španělsku podložený zevrubným sociologickým šetřením dokládá, že polovina z nich jsou lidé mladší 28 let. Že 70% Romů starších šestnácti let je zcela negramotných

a 36% je bez zaměstnání. Že 12% stále žije v chatrčích a 4% v karavanech. Většina Romů nemá ambice formovat ghetta a neodmítá možnost se integrovat do majoritní společnosti. Tito Romové se nechtějí ztotožňovat s obrazem ‚flamenkových umělců‘, ‚kočovníků‘, ‚prodavačů česneku a rozmarýnu‘ anebo ‚tanečnicků‘ a ‚každodenních rváčů‘. Je ale pravda, že pro mnoho rodin je podomní prodej stále vyhovující formou obživy. Čtvrtina všech španělských Romů je finančně nezávislá, podnikají v obchodní a řemeslnické sféře.

Z celkového počtu 750 tisíc Romů, 12% stále žije v nevyhovujících podmínkách a 4% živoří ve slumech.

Isidro Rodriguez není původem Rom, ale již dvacet let pracuje v FSG. Od roku 2005 usiluje tento muž o to, aby sociální fondy Evropské unie pomáhaly Romům integrovat se do společnosti. „Na celém Euroasijském kontinentu žije 12 milionů Romů. Ale když porovnáme situaci ve Španělsku s ostatními zeměmi Evropy, vidíme, že tady se mají Romové mnohem líp. Je to i díky tomu, že Španělsko má silný systém sociální ochrany a velké množství funkčních programů na pomoc znevýhodněným a snížení nerovnosti. Španělsko je pro Romy lepší než jiné země hlavně proto, že se španělská společnost snaží zlepšit jejich sociální postavení, občanská práva, společenský obraz a také ochránit je před diskriminací a rasismem. Mnohem horší situace je v zemích střední a východní Evropy, ale také ve Francii a Itálii,“ říká Isidro Rodriguez.

Isidro Rodriguez: „Zdá se, že španělská společnost si to ještě neuvědomila. Romové jsou ale dnes neodmyslitelnou součástí každodenního života.“

Isidro Rodriguez se odvolává na události, které jej šokovaly nejvíce. S obzvláště velkou lítostí a znepokojením vzpomíná na události z let 2008 a 2009 v Maďarsku, kde byla spáchána série zločinů proti Romům, kde romská menšina tvoří 8% obyvatelstva, a kde ultrapravicová strana Jobbik se 43 poslanci z celkového počtu 386 mandátů oficiál-

ně ve svých prohlášeních označuje Romy jako „skupinu tuláků žijících ze sociálních dávek, jenž se nezabývá ničím jiným, než plazením dětí a krádežemi.“ Vedle Maďarska se Isidro Rodriguez obává radikalizace násilí proti Romům na Slovensku a v České republice. V neposlední řadě považuje za nebezpečné i systematické vyhošťování romské populace z Francie a Itálie a programové odepření přístupu Romů k bydlení, zdravotním službám, zaměstnání a vzdělání.

Na otázku, zda španělský stát opravdu doposud vede svoji politiku paternalistickým směrem, Isidro Rodriguez říká: „Paternalistické prvky jsou silně cítit především v lokálních orgánech vlády a obecních úřadech, které se dosud nechovají k některým občanům rovnoprávně. Neustále vyvíjíme tlak na takové orgány, že nemají vůči občanům jenom práva, ale také povinnosti. Španělským Romům je potřeba vytvářet možnosti, nikoli jim bránit v cestě k jejich cílům. To, že romská komunita udělala obrovský posun v integraci, je jasně vidět, ale španělská společnost to buď nevidí, nebo dělá, že nevidí. Dnes na základě velmi přesných dat můžeme říct, že Romové jsou naprosto neoddelitelnou součástí španělské každodennosti a na mnohé z nich může být Španělsko velmi hrdé.“

Co se musí do budoucna ještě zlepšit

Juan de Dios Ramirez Hereida je prezidentem Romské unie, mezinárodní neziskové organizace, která usiluje o všeobecné uznání romské kultury. Podle něj, přes veškerá znepokojivá data o záškoláctví, největší historický vývoj učinili Romové ve vzdělání. „Obrovský krok jsme udělali rovněž v oblasti hájení svých občanských prav a v oblasti sociální péče. V současnosti je naším cílem bojovat za vylepšení společenského obrazu Romů proti stereotypům, jež prostřednictvím médií šíří ve společnosti negativní obraz Romů,“ řekl prezident Romské unie.

Text: Victor Núñez Jaime publikováno v El Pais (srpen 2014)

Překlad: Sabir Agalarov

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Program na říjen–prosinec 2014

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

VÝSTAVY

Století pohrom – století zázraků Rudolfa Dzurka
Uhrančivé skleněné mozaiky a sochy unikátního tvůrce (1941–2013) včetně zápůjček od soukromých majitelů. Rozsáhlá výstava bude instalována ve všech výstavních prostorách muzea. Na dlouhou dobu poslední příležitost vidět dílo uznávaného naivisty a nejúspěšnějšího romského výtvarníka u nás. Na převoz choulostivá křehká díla budou po skončení výstavy opět na desítky let uložena v depozitářích.

Místo konání: MRK

23. 10.–20. 3. 2015, Vernisáž 23. 10. v 16 hod.

AKCE

Filmové čtvrtky v Moravské zemské knihovně

Můj přítel Fabián – Snímek Jiřího Weisse Můj přítel Fabián reflektuje společenskou situaci počátku 50. let, kdy se slovenští Romové stěhovali do českých průmyslových center a na venkov. Problémy znesnadňující usazení se v novém domově demonstruje na příběhu Roma Fabiána a jeho syna, kteří přijíždějí za novým životem do Ostravy. Film nelze brát jako pravdivou výpověď o tehdejších poměrech, ale spíše jako budovatelský artefakt odrážející vládnoucí ideologii. Navíc se jedná o jeden z vůbec prvních československých barevných filmů.

Můj přítel Fabián/Československo/1953/95 min.

Místo konání: Moravská zemská knihovna, Kounicova 3a, Brno 16. 10. v 18 hod.

Dlouhá cesta domů – „Jsem Cikán a nestydím se za to,“ řekl ve filmu Dlouhá cesta domů bulharský chlapec a políbil svou francouzskou matku. Hrdina dokumentu Boryany Punchevy se diváky snaží přesvědčit, že v dnešní Evropě není místo pro nenávisť a rasismus.

Dlouhá cesta domů/Bulharsko/2014/70 min.

Místo konání: Moravská zemská knihovna, Kounicova 3a, Brno 20. 11. v 18 hod.

Mikroměsto

Série literárních čtení, která zavedou návštěvníky na místa spojená s historií brněnského „Bronxu“. Ten-

tokrát se zaměříme na ukázky z literatury romské, židovské, hispánské a původních obyvatel Severní Ameriky. Bližší informace o programu budou uvedeny na webových stránkách Muzea romské kultury www.rommuz.cz.

Místo konání: vybrané historické objekty Cejlu a okolí 8. 11.

Verdikt v Maďarsku

Tři roky sledoval štáb filmu Verdikt v Maďarsku soud se čtyřmi přívrženci krajní pravice, kteří byli obviněni ze série rasově motivovaných vražd šesti Romů, včetně dětí. Dopadení pachatelů trvalo více než rok, samotné projednávání případu se vleklo zejména kvůli nedostatku důkazů a zásadním pochybením policie. Díky neustálé přítomnosti kamer v soudní síni se režisérce Eszter Hajdú podařilo zachytit dramatický průběh ostře sledovaného soudního procesu. Verdikt v Maďarsku/Maďarsko, SRN/2013/108 min.

Místo konání: Moravská zemská knihovna, Kounicova 3a, Brno 11. 12. v 18 hod.

Slavnostní uvedení 20. ročníku recenzovaného časopisu Romano džaniben

Redakce časopisu zve na prezentaci obou letošních čísel, jež jsou věnována historii Romů na území Československa. Obě čísla jsou symbolickým dárkem pro prof. Ctibora Nečase, který loni oslavil významné životní jubileum. Veřejné uvedení jubilejního ročníku poskytne prostor pro setkání a debatu našich spolupracovníků, příspěvatelů, čtenářů i dalších zájemců o téma. Večer zpestří hudební vystoupení.

Místo konání: MRK 8. 11. v 17 hod.

Cena Muzea romské kultury

Každoroční ceremoniál, při němž muzeum oceňuje vybranou osobnost, která přispěla rozvoji romské kultury nebo muzea. Příjemný večer s romskou hudbou, drobným občerstvením a programem ušitým na míru oceněného. Aktuální podrobnosti vývoje volby oceněného sledujte na webových stránkách Muzea romské kultury www.rommuz.cz.

Místo konání: MRK 27. 11. v 17 hod.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

OPRE ROMA!

ROMA PRIDE 2014

POCHOD ROMSKÉ HRDOSTI

SOBOTA 4. ŘÍJNA
Praha, Staroměstské nám.
Start: 13.00 - Terne Čňave

Doprovodný program v Podniku od 10.00 / Bubenská 1, Praha 7, metro Vltavská
[workshopy, Roma Caffe, diskuse, koncerty]
20.00 - Gypsy Kubo / 21.00 - De La Negra / 22.30 - Roma Jam

SOPOLEČNÉ ŽIT V MÍRU A2

Každý pátek 15:30 – 17:00

PRVNÍ LEKCE 3.10.

Sokolská 593, Valašské Meziříčí

AVARDE
Centrum umění kultury a vzdělávání valašské Meziříčí

Hudba a zpěv jsou přirozenými nástroji emocí. Díky nim člověk odstraní ze svého života vše škodlivé. Hudba a vše kolem ní je tou nejlepší terapií v dnešní době. Pomůžeme, jak ze sebe vydat zlost, trápení, které v sobě člověk nese. Dílny jsou vhodné pro každého, kdo má zájem změnit hudbou svůj život.

Hudební dílna s Pavlem Kubašou

HUDEBNÍ A HLASOVÉ DÍLNY

V CENTRU AVARDE

Více info:
Veronika Kačo
604 427 619

Pavel KUŽEL Kubaša
605 256 647
www.kubuku.cz

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury České republiky

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

**Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz**

**číslo účtu:
27-488570217/0100**

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:
způsob platby: hotově složenkou
 bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
 bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu:

Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00.

Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100

cena předplatného pro rok 2014 je 280 Kč

Nabídka inzerce

Ceník:

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%
žádosti o inzerci na mail: holomkova@srnm.cz